

Címek és rangok helyett

VISSZHANG - LX. évfolyam, 45. szám, 2016. november 11.

Az ÉS november 4-i számában érdekes interjút közölt Polónyi István oktatáskutatóval (az interjút Kardos Ernő jegyzi). Ebben a magyar felsőoktatás meglehetősen siralmas helyzete bontakozik ki az olvasó előtt – a számok magukért beszélnek: egyetemeink a világgrangsorokban folyamatosan lefelé csúsznak, a területről óriási összegek tűntek el az utóbbi években, hogy csak a legfontosabbakat említsem.

Polónyi kifejti, a lefelé csúszás igazi oka, hogy nem tudunk bekapcsolódni a tudományos teljesítmények nemzetközi versenyébe. Ez sajnos valóban így van. Ezt követően azonban olyan sommás megállapításokat tesz, olyan okokat sorol elő, amelyek nem igazak. A fejtegetés íve onnan indul, hogy hazánkban nem a nemzetközi mércével mérhető tudományos teljesítmény, nem a vezető folyóiratokban való publikálás számít, hanem az, amit a Magyar Tudományos Akadémia annak ismer el. Az MTA doktora cím megszerzése (illetve a benyújtott disszertáció). Amihez Polónyi szerint elsősorban összeköttetésekre, kiváló lobbierőre van szükség. Nos, ez vaskos tévedés, aminek a motivációját nem értem, mert azt nem is merem az oktatáskutató szakértőről feltételezni, hogy ne tudná, az MTA doktori cím elnyerésének feltétele pontosan az (a nemzetközi mércével mérhető tudományos teljesítmény), amiről ő azt állítja, hogy nem számít. Magam a természettudományokról (biológia, kémia, fizika, orvostudomány, most ide sorolom a matematikát is) rendelkezem információkkal – de nagyon meg lennék lepve, ha például a közgazdaságtudományban ez másképpen lenne. Ugyebár ezek a diszciplínák meglehetősen súllyal szerepelnek a felsőoktatásban. Nos, ezeken a területeken az MTA doktora cím elnyerésének meglehetősen szigorú, számszerűsített minimumfeltételei vannak, méghozzá pontosan azok, amelyekről Polónyi azt állítja, hogy nem számítanak. Szűrőpróbaszerűen: az MTA Orvosi Tudományok Osztálya igen részletes táblázatokat dolgozott ki a minimumkövetelményekről. Ebből egyet idézek: a kísérletes elméleti, illetve kísérletes klinikai szakterületen az MTA doktori cím feltétele 85 impakt faktor és 350 független hivatkozás. Ezek a számok (most eltekintek a magyarázatuktól) nem érhetőek el lobbierővel vagy összeköttetésekkel, hanem a nemzetközi tudományos életben való részvételt tükrözik. Ráadásul „*a minimumértékek teljesítése (...) nem jelenti automatikusan a kérelem eljárásra való bocsátását.*” Ha a Biológiai Tudományok Osztályának a követelményrendszerére vetünk egy pillantást, ott is hasonló elveken alapuló szabályozást találunk. Nyilván a többi diszciplínában is. A fent leírtak fényében teljesen értelmezhetetlen és sértő Polónyinak az a kijelentése, hogy a hazai kutatók (értsd a fokozatot megszerzett kutatók) még mindig nem publikálnak idegen nyelven. A humán-, illetve a társadalomtudományok – így az oktatás-kutatás – ez irányú gyakorlatáról nincs közvetlen ismeretem, de nagyon meg lennék lepve, ha így lenne.

Tudomásom szerint sok egyetem éppen azért teszi az MTA doktori cím megszerzését az egyetemi tanári kinevezés feltételéül, mert a mögött mérhető, valódi tudományos teljesítmény, és nem a lobbierő húzódik.

Nem vagyok egyetemi oktató, így az egyetemek elvtelen védelme nem hányható a szememre. Akadémiai intézetben dolgozó, MTA doktora fokozattal rendelkező kutató vagyok, aki igen sok bíráltnivalót talál az MTA működésében, és ennek hangot is szokott adni többek között ennek a lapnak a hasábjain. Nyilván az MTA doktora eljárásrendszere is javítható. De Polónyi általánosító kijelentései nem helytállóak. A cikk címadása – *Teljesítmény helyett címek és rangok* – pedig külön elszomorított. Mintha az ÉS is Polónyi általánosítását tenné magáévá.

